

Következetesség és újító szellemiség

Interjú Polyák Alberttel, a Nemzeti Művelődési Intézet megbízott főigazgatójával

Szabó Judit Nikoletta: *Az elmúlt évtizedekben neve összeforrt a közművelődéssel, közösségi művelődéssel. Mit gondol, melyek voltak pályafutásának legfontosabb állomásai?*

Polyák Albert: Nem váltogattam sűrűn a munkahelyeimet, ezért eddig négy fő állomás volt a pályafutásomban – ha a Bács-Kiskun megyei módszertani feladatellátást jogutódlásként egy munkahelynek számolom a jelenlegivel, a Nemzeti Művelődési Intézettel. Mindegyik helyen elsajátítottam olyan szakmai ismereteket, melyeknek később hasznát láttam. Egy ma már szimbolikusnak számító helyen, Lakiteleken kapcsolódtam be a közösségi művelődésbe, ahol ifjúsági klubot és a környékre is kiterjedő koncerteket, kirándulásokat szerveztem, de a könyvelést is meg kellett tanulnom – ennek hasznát a pontoságra való törekvésben érzem.

Tiszaalpáron úgy kezdtem munkámat, hogy nem volt művelődési ház: csak akkor kezdték építeni, amikor odakerültem – tehát kényszerűségből is házon kívül, a tereken, a Holt-Tisza partján, az újfalusi klubkönyvtárban, vagy éppen a tsz klubokban folyt a munka, ahova egyébként is eljártak az emberek. A felépült házat a falu teljes egésze használta: az előcsarnokban ping-pongoztak, a nagyteremben kispályás bajnoksá-

gokat tartottunk, az emeleti klubszobákban pedig oktatásokat és fórumokat, ahol fontosnak gondolt témáról beszélgettünk. Ebben az időben kemény rockkoncerteknek is adtunk helyet (P. Mobile, Beatrice stb.) – akkora volt az érdeklődés, hogy használt házigyári eszközökből szabadtéri színpadot kellett építenünk! A tiszakécskei időkből a helyi igényekre való reagálást emelném ki, mint legjellemzőbb sajátosságot: jóllehet akkor még jól mentek a nagytermes rendezvények, de felismertük, hogy a mi dolgunk segíteni az arra fogékony embereknek, hogy életkörülményeik jobbak lehessenek. Az életkörülményeik alatt pedig nemcsak a gazdasági helyzetüket, hanem a közérzetüket is értettük. A legmegfelelőbb csatornának ehhez egy közérdekű információkat megosztó kiadványt, helyi újságot tartottunk. A helyi információkat összegyűjtöttük és hozzáférhetővé tettük szinte minden család számára. Eleinte a műsorfüzetünkben jelentek meg ezek az írások, s a kiadványt hozzáférhetővé tettük a város legtöbb boltjában, munkahelyek portáin. Az akkori jogi szabályozás adta lehetőségeket kihasználva jelentettük meg hente a helyi újságot 2000 példányban – szinte minden példány elkelt. Hogy friss, aktuális legyen a lap, nyomdát alapítottunk, így a művelődési központ volt öltözőjében készült az újság.

Hamar híre ment a nyomdánkknak, így egyre több településnek tudtunk segíteni. Abban az időben 25-30 helyi kiadványt állítottunk elő: előre egyeztetett időpontban hozták a nyomtandó anyagot, s délután már vihették is haza a kész újságot a kért mennyiségben. Évekig szerveztünk a helyi nyilvánosságról szakmai beszélgetéseket, országos fórumokat. A nyomda működése biztonságot adott a szakmai tevékenység finanszírozásához, de emellett kazánfűtő, targoncakezelő szakmai tanfolyamokat is szerveztünk, mindig azt, amire igény jelentkezett. Kecskeméten az akkor meg-

alakult megyei módszertani intézményben elkezdünk vidékfejlesztéssel, egészségfejlesztéssel foglalkozni. Ez is az emberek jobb életét szolgálta. Amikor Imre Károllyal visszatekintettünk az eltelt 20 évre, elégedettek voltunk: azokat a célokat, melyeket az induláskor, 1992-ben megfogalmaztuk, nagyrészt teljesítettük, és helyénvalónak, fontosnak bizonyultak 2012-ben is. Közben több cikluson keresztül voltam önkormányzati képviselő, egyben főállású, a város ügyeit vivő alpolgármester, dolgoztam szakfelügyelőként, felnőttképzési szakértőként, részt vettem a közművelődési minőségfejlesztési rendszer kidolgozásában. Oktattam szakmai kurzusokon, felsőoktatásban óraadóként, emellett még gazdálkodtam is – a többféle munka jól kiegészítette egymást, és a különböző területeken szerzett tapasztalatok egymást kiegészítve gazdagították a tudásomat. Jó iskola volt, úgy vélem.

Sz. J. N.: Szakmai igazgatóként szerepet vállalt a Művelődési Intézet irányainak meghatározásában. Megbízott főigazgatóként melyek azok a meglévő tevékenységek, prioritások, amiket elmélyíteni szeretne az intézmény életében, és melyek azok, amik terén előrelépést, haladást kíván elérni?

P. A.: Az előbb elmondottak talán utalnak arra, hogy mit tartok fontosnak a közművelődésben. Amikor előadásra kérnek fel szakmai körökben, az intézet bemutatásáról szóló második dián Kölcsey idézetet vetitek ki: „Jelszavaink valának: haza és haladás.” De mivel jól ismerem az elmúlt évszázad közepének irodalmát, s nagyon becsülöm a népi írók szépirodalmi, falukutató, szociográfiai munkáját, gyakran idézem Veress Pétert: Népben, nemzetben kell gondolkodni. Ezek az alapok. Ezekre építkezve kell megválaszolni, hogy miként tudjuk a nemzet javát szolgálni a művelődés széles eszközrendszerével, beleértve szakmai tapasztalatainkat, módszereinket, s eszerint kell dolgozni.

Sz. J. N.: Kíván-e valamely területen újdonságot, innovációt bevezetni az intézmény szakmai munkájába?

P. A.: Závogyán Magdolna főigazgató asszony 2012-ben az intézmény működésének céljait pontosan megfogalmazta. Szakmai igazgatói pályázatommal ehhez a programhoz csatlakoztam. A már kidolgozott stratégiát kell megvalósítanunk, ami nem kis feladat, mert nemcsak elvi célokról van szó, hanem a szervezet, az országos struktúra kialakításáról, az itt dolgozó munkatársakkal – újjakkal és régiekkel – együtt a közös értékrend megfogalmazásáról, annak elfogadásáról, azzal való azonosulásról, az egységes munkamódszerek, eljárásrendek bevezetéséről, figyelve a szükséges és lehetséges eltérésekre is. Mindezekben együtt vannak jelen a stabilizáló és az innovációs tennivalók is. E kettő összhangjára törekszem.

Sz. J. N.: Mit tart az intézmény előtt álló legnagyobb kihívásnak/kihívásoknak?

P. A.: Nagy lehetőségeink vannak: különböző szakmák tanulmányaiban olvasom, hogy a közösségek és a társaság értelmezett kulturális javak milyen fontosak a magyar társadalom és gazdaság fejlődése szempontjából. Ezt már nemcsak a közművelődési szakma mondja, hanem más ágazatok is felismerik, gondoljunk csak az uniós források felhasználásának hatékonyságát mérő tapasztalatokra! Ahol vannak működő közösségek, ahol „jót, s jól” tesznek, ott látszanak az eredmények. Ezért tudunk mi sokat tenni – természetesen, ha ránk is vonatkoztatjuk a „jót, s jól” követelményét. Országos feladatkörű szakmai módszertani intézményként segítenünk kell minden településnek, hogy értékei felszínre kerüljenek, az értéket alkotó, őrző, továbbvivő emberek megbecsülést kapjanak, a helyi társadalom és gazdaság ezekre alapozva fejlődjön. Éves munkánknak, benne az egyes résztvevőkenek, mintaprojektjeinknek is ezeket kell szolgálniuk. Ennek érdekében lehetőleg minél több településsel fel kell venni a kapcsolatot, különösen azokkal, ahol erre kifejezett igény, fogadókészség is mutatkozik.

Sz. J. N.: Az intézmény harmadik alkalommal indította útjára a

kulturális közfoglalkoztatási programot. Mit tart a program legnagyobb eredményének? Hogyan kapcsolódik ez a program a Nemzeti Művelődési Intézet alapfeladataihoz?

P. A.: Nagyon sok visszajelzést kaptunk a közfoglalkoztatási programról, s magunk is folyamatosan kérünk információkat a résztvevőktől és szervezőktől. Mindenképpen kiemelném, hogy számos, a programhoz csatlakozó településen újraindult a közösségi élet, öntevékeny klubok, körök alakulnak, egyéni aktivitások erősödnek meg. Segítettünk abban, hogy az emberek higgyenek benne: összefogással eredményt tudnak elérni kisebb-nagyobb dolgokban. A fogadó szervezetek szakmai munkája a most már egyéves időtartam alatt stabilabá válik és fejlődik. Mindamellet ne feledjük el, hogy az a több mint tízezer ember, aki eddig bekapcsolódott ebbe a közfeladat-ellátásba, értelmes, méltó munkát végzett – sokan közülük, ha máshol el is helyezkedtek időközben, önkéntesként továbbra is a közösségi művelődés közelében maradtak. Rendszeresen találkozom egykori közfoglalkoztatottakkal a helyi értéktartó munka pályázatainak megvalósítóiként, közösségek segítőiként, alkotó, aktív, lelkes emberként egyaránt.

Sz. J. N.: A Nemzeti Művelődési Intézet komoly országos hálózattal és kiterjedt szakmai kapcsolatrendszerrel rendelkezik. Miért tartja fontosnak a partneri kör bővítését a kulturális alapellátás kiterjesztése szempontjából?

P. A.: Lehetne idézni a filmsláger: „egyedül nem megy” – különösen, hogy az elvégzendő munka pedig temérdek. Egyaránt szükség van a szakmaközi és az ágazatok közötti együttműködésekre. Különösen értékesnek tartom a Vidékfejlesztési Minisztérium két államtitkárságával is kialakult hasznos együttműködést az értéktartás és a helyi termékek éve kapcsán. Egymás munkáját segítjük, ám a mi szempontunkból mindkét említett feladat a helyi kultúra jelentőségének felismerését, fontosságát erősíti. A közfoglalkoztatási program

finanszírozója a mintaprogramtól kezdve a Belügyminisztérium: ahogy az első két program esetében, úgy a jelenleg folyó III. Kulturális Közfoglalkoztatási Programban dolgozó 6100 alkalmazott költségeinek 100%-át is a Belügyminisztérium Közfoglalkoztatási Alapjától kapjuk, s ehhez tesszük hozzá a saját járulékos részünket, kollégáink munkáját. Csak a két fél együttműködésével válhatott ez a kezdeményezés sikeressé. Vanak partnereink, akik a határon túl élő honfitársaink kulturális és közösségi ügyeivel foglalkoznak, s a felületes szemlélő talán úgy gondolhatja, hogy az együttműködésben csak mi „adunk” az ott élőknek. Ugyanakkor tudni kell, hogy az együttműködés során a benne dolgozó szakember és maga a szakma is profitál, gyarapodik, itthon hasznosítható tapasztalatokat szerez.

Jelenleg is dolgozunk azon, hogy a levéltárakban lévő anyagok segítségével miként erősíthetnénk a helyi identitást, a közösségi művelődést.

Az említett példák – de továbbiakat is bőven sorolhatnánk – azt szolgálják, hogy a helyi kultúra felértékelődjék és segítse az embereket abban, bárhol is éljenek – elzárt kis falvakban, vagy nagyvárosok peremkerületeiben – hogy más, nemzeti vagy európai kulturális értékek befogadására is képesek legyenek.

Sz. J. N.: A közművelődésben dolgozók értékelési rendszerének kidolgozása visszatérő témája előadásainak. Miért tartja ezt fontosnak?

P. A.: Elkerülhetetlen, hogy ne tisztázzuk és fogalmazzuk meg egyértelműen, mi az a szakmai specifikáció, ami a mi munkánk sajátja, akár egy tevékenységről, vagy sok más szintetizálásának eredményéről van szó! Tudnunk kell, mi az a professzió, amivel mi rendelkezünk a társadalmi munkamegosztás rendszerében. Másrészt alá kell vetnünk magunkat egy belső és külső értékelési folyamatnak is. Ez mérés nélkül nem megy, hiszen csak az objektív mérés után, arra alapozva következhet az objektív értékelés. Nemcsak a helyi munka megítélése függ ettől, hanem a szakma jövője is. Többnyire közpénzzel dolgozunk,

tehát el kell számolnunk annak hasznosulásával: konkrét eredményekkel, azok hatásaival. Ha ezt nem tesszük, akkor hosszabb távon nem bíznak ránk forrásokat! Az intézetben belül már elkezdődött az értékelési rendszer alapjainak kidolgozása, a szakmai munkaköröket elemeztük, az ehhez tartozó elvárásokat, kötelezettségeket e napokban pontosítjuk. Alkalmazhatóságát az év második felében kipróbáljuk, s ha működik, akkor kijánljuk a teljes szakmának. A teljesítmény mérése, értékelése alapfeltétele a tervezett életpálya-módel bevezetésének is, nélküle nem lehet előmeneteli rendszert kidolgozni, alkalmazni.

Sz. J. N.: Milyennek látja a közösségi művelődés állapotát Magyarországon? Melyek azok a biztató folyamatok, amikre építeni lehet a jövőben és lát-e valamiféle rossz beidegződéseket a szakmában, melyeken hosszú távon változtatni érdemes?

P. A.: Pontos diagnózist ez interjú keretében nem lehet adni, ahhoz sokkal több időre, hosszabb terjedelemben és alapos elemzésre lenne szükség. Így most csak általánosságokat tudok mondani. Vegyes a kép, biztató jeleket. Ismerek olyan kollegákat, akik csak a saját intézményükben gondolkodnak, és iszonyatos erőfeszítéseket tesznek meg azért, hogy a művelődési ház üres termeit megtöltsék emberekkel, hogy az üres székeken minél többen üljenek. Ugyanakkor találko-

zunk nagyon hasznos szakmai kezdeményezésekkel, közösségfejlesztő célokkal, a település és az ott élők szolgálatát, életét megkönnyítő folyamatokkal, ami a jövőt nézve reménytel. A legfontosabb, hogy munkánkra van igény, s arra kell törekedni, hogy a társadalmi igényre legyen reagáló képesség is.

Sz. J. N.: A szervezeti stratégia elképzelhetetlen egy elérendő jövőkép felvázolása nélkül. Hogyan képzeli el a Nemzeti Művelődési Intézetet öt év múlva?

P. A.: Jövőképünket stratégiánkban vázoltuk. A Művelődési Intézet a megfogalmazott alapértékek mentén már most is igyekszik megoldásokat keresni a magyar társadalom kihívásaira és problémáira, még ha látszólag ezeket nem is a szűken értelmezett kulturális keretek között teszi. De munkánk minden eleme a kulturális fejlesztést, az itt élő embereket szolgálja. Lehet, hogy csak közvetve a településeken dolgozó szakembereken keresztül, elvégre mindenkivel nem tudunk kapcsolatba lépni. Ám nem is ez a legfontosabb dolgunk, hanem az, hogy segítsük azokat a hivatásos, elhivatott, hittel rendelkező szakembereket, önkénteseket, települési vezetőket, akik a küldetésünkben partnereink lehetnek. Biztos vagyok benne, hogy a Nemzeti Művelődési Intézet kiépülő szervezete révén öt éven belül a Kárpát-haza meghatározó kulturális – közösségi intézménye lesz.

POLYÁK ALBERT (Lakitelek, 1954) népművelő-könyvtáros, okleveles népművelési előadó, közösségfejlesztő, közművelődési és felnőttképzési szakértő. 2013 novembere óta a Nemzeti Művelődési Intézet szakmai igazgatója, 2015. március 2-től megbízott főigazgató.

SZABÓ JUDIT NIKOLETTA (1975): Közművelődési szakember, újságíró. Tanulmányait a Casus Kortárs Művészeti Menedzserképző Kollégiumban, majd a Pázmány Péter Katolikus Egyetem Bölcsészettudományi Karának magyar-esztétika szakpárján végezte. 2001 és 2011 között a Budapesti Művelődési Központban információs munkatárs, később pr-marketing menedzser. 2002 óta publikál különböző sajtóorgánumban. 2011 és 2013 között szabadúszó újságíró és kommunikációs tanácsadó. 2013-tól a Nemzeti Művelődési Intézet kommunikációs osztályának munkatársa.